

KANTTEKENING BIJ DE KANTTEKENING VAN PROF. DR. A. B. FRIELINK

door H. L. F. Verbraak

De kanttekening van de heer Frielink (MAB 55-1-pag. 25) noopt mij tot het volgende:

I. De voetnoot

- a. Dat een „afgeleid oordeel” even volkomen is als een „strikt eigen oordeel” lijkt me in materiële zin niet juist. In formele zin (d.w.z. in termen van het GBR) heb ik daarover als niet-accountant geen oordeel. De heer Frielink, en verschillende accountants met hem, neigen naar een positief antwoord.
- b. Er zijn ook accountants, bij wie in de praktijk de wens leeft tot modeltoelichting door een derde-actuaris. Het is daarom, dat ik allerlei kwesties in dat verband aanroerde.
- c. Bevat de „voetnoot” niet een te snelle generalisatie? D.w.z. zo snel dat er ook accountants als sub b blijven? Ik stelde al eerder, dat het astronomie-voorbeeld en het actuariële voorbeeld niet helemaal kloppen. Misschien klopt het afschrijvings- en receptuur-geval ook niet met het actuariële geval.
- d. Logisch gezien is het n.l. denkbaar, dat gevallen, waarin accountants procedures onderzoeken en toetsen aan elders aanvaarde normen, op verschillende plaatsen tussen twee polen liggen:
 - 1e. De waarderingsprocedures hebben een zekere „natuurlijke inzichtelijkheid” voor de accountant, o.m. omdat ze herleidbaar zijn tot aanvaarde rationele regels inzake kostprijscalculatie en nacalculatie.
 - 2e. De procedures zijn voor de accountant zowel moeilijk toegankelijk als moeilijk toetsbaar. Te denken aan sterk gespecialiseerde rekentechnieken en -modellen, bij zo lange ontwikkelingen dat nacalculaties een deels artificieel karakter krijgen (evenals misschien de prijscalculatie).
- e. Wie op grond van d sub 1e concludeert tot een voldoende afgeleid oordeel, is bepaald niet logisch gehouden ook bij d sub 2e daartoe te concluderen. Er is dus theoretisch plaats voor de accountant, die onderscheid maakt. De „voetnoot” overtuigt mij dus niet.
- f. Ik ben geen Cartesiaanse intellectualist. Dat de accountant zich i.c. kan redden met programmatuur plus wat handboeken, spreekt mij niet aan. Accountancy en actuaariaat zijn m.i. geen geesteswetenschappen, maar praktische disciplines, die een combinatie van praktische en intellectuele vaardigheden vereisen. Aldus lijkt me een praktisch gerichte cursus eerder relevant.

II. Zelfcontrole

- a. In de praktijk heeft het argument tegen zelfcontrole door actuarissen een zeker boemerang-effect voor accountants, in zoverre de externe actuaire in hoofdzaak zelf rekt in die gevallen van kleine pensioenfondsen, waar ook de externe accountant ter besparing van tijd en moeite veel aan constructie moet doen. Dit hangt samen met de omstandigheden, dat - meer en meer - grote fondsen eigen interne actuarissen hebben, andere fondsen uitbesteden aan aparte rekeninstanties, weer andere fondsen de actuariële calculaties en passant meeprogrammeren, en nog andere fondsen een interne functionaris alles laten uitrekenen na externe instructie. Bij een actuariële maatschap als die, waarvan ik lid ben, tendeert de omvang van zelfcontrole dan ook naar vrijwel nihil. Bovendien heeft de practicus altijd voldoende verbandcontroles bij de hand gehad; in het systematisch vermijden van rekenfouten is er een lange actuariële traditie.
- b. Waar door de heer Frielink het theoretisch accent van het bezwaar tegen zelfcontrole wordt gelegd op misvattingen en denkfouten, en niet zozeer op typische rekenfouten, rijst de vraag, of het hem i.c. ook hier gaat om structureler zaken zoals die sub I.